

واژه‌نامه ویراستاران

مهدی حسینی

تهران، ۱۳۷۷

۱. محتوای واژه‌نامه

ویرایش، مبحثی از نگارش و نویسندگی است که با تصحیح و آماده‌سازی متن برای انتشار سر و کار دارد. هر چند ممکن است اصول ویرایش را در قالب یک یا چند برنامه درسی دانشگاهی ارائه کرد و یا کل آن را به صورت یک کتاب درسی یا دست‌نامه راهنمای ویرایش تدوین کرد اما ویراستار با گذراندن درس دانشگاهی یا مطالعه کتاب نمی‌تواند دانش و تجربه مورد نیاز حرفه یا تخصص خود را کسب کند. به عبارت دیگر، «ویرایش برخلاف اغلب حوزه‌های دانش بشری، یک مجموعه مشخص از مطالب و مباحث نیست، و ویراستار باید با تعداد نسبتاً زیادی از مباحث دانش بشری آشنایی داشته باشد؛ اما سطح و مقدار این «آشنایی» به نوع ویراستاری و مسئولیت وی در ویرایش بستگی دارد.

کتاب حاضر حاوی واژگان مهم و پر کاربرد حدود ۵۰ مبحث و موضوع است که بر روی هم، بسیاری از واژگان مرتبط با ویرایش و ویراستاری را در برمی‌گیرد. این مباحث و موضوعات عبارت‌اند از:

دستور زبان، زبان، اصول نگارش و نویسندگی، مسائل املا، نقطه‌گذاری، واژگان‌شناسی، نگارش داستان و شعر، ترجمه، مستندنویسی، مستندسازی، استنادسنجی، سبک‌شناسی، نقد ادبی، روش‌شناسی علمی، پژوهش‌شناسی، طراحی و تحلیل شیوه‌نامه، طراحی و تحلیل روش‌نامه، استانداردها، استانداردها، استانداردها، مسائل مربوط به سمینار و سخنرانی، روزنامه‌نگاری، رسانه‌ها، تبلیغات، نظرسنجی، اطلاع‌رسانی، کتابداری، مدرک‌شناسی، مرجع‌شناسی، دانش‌شناسی، نظریه اطلاعات، تکنولوژی اطلاعات، نظریه رمزبندی، حسروفاچینی، نمونه‌خوانسی، صفحه‌آرایی، طراحی، نگاره‌سازی، رنگ‌شناسی، واژه‌پردازی کامپیوتری، جست‌وجو، ترتیب‌بندی، شبکه‌های کامپیوتری، چاپ، صحافی، کاغذسازی، مسائل حق چاپ و حق تألیف، نشر و توزیع.

که پس از تدوین مجموعه - واژگان مربوط به هر یک، همگی در هم ادغام، و بدون گذاشتن تمایز الفبایی شده‌اند. البته هر یک از مباحث فوق، دارای مجموعه - واژگان مفصلی می‌تواند باشد، اما در کتاب حاضر، برای هر مبحث از مباحث فوق، حداقل ۸۰ مدخل و حداکثر ۶۰۰ مدخل (تقریباً) جمع‌آوری شده است که امید است برای ویراستاران سخت‌کوش کشور عزیز مفید واقع گردد.

واژه‌نامه حاضر از سه قسمت تشکیل می‌شود:

الف: مقدمه؛

ب: واژه‌نامه فارسی - انگلیسی شامل حدود ۱۱ هزار مدخل فارسی؛

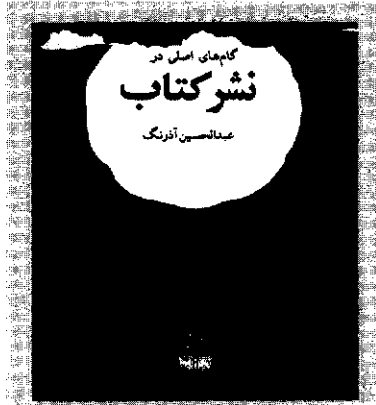
پ: واژه‌نامه انگلیسی - فارسی شامل حدود ۱۳ هزار مدخل انگلیسی؛

قسمت انگلیسی - فارسی واژه‌نامه حاضر ماحصل فیش‌نویسی سال‌ها کار ویرایش و نگارش بوده است که سرانجام در سال ۱۳۷۷ در مجموعه‌های نسبتاً مستقلی سامان‌دهی شده‌اند. به عبارت دیگر، واژه‌نامه حاضر، مجموعه‌ای است از واژگان مباحث گوناگون فوق‌الذکر که به نحوی به ویرایش مربوط می‌شوند. البته تقسیم‌بندی و رده‌بندی استاندارد در زمینه ویرایش وجود ندارد و مباحث فوق مباحثی بوده‌اند که از روی موضوع‌دهی به تعداد زیادی فیش حاصل آمده‌اند.

گفتنی است که هر یک از فیش‌ها به یک فرهنگ تعلق دارد و حاوی شرح مختصر یا مفصل یک واژه یا یک مبحث است. اما در کتاب حاضر، همچنان که از عنوان آن برمی‌آید، فقط معادل فارسی واژگان آورده شده است. مؤلف امیدوار است که اگر خداوند توفیق دهد، به تدریج برخی از فرهنگ‌های مربوط را نیز به دست انتشار سپارد.

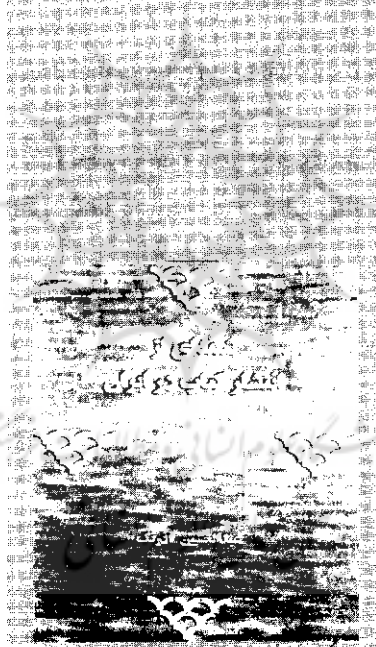
کتاب حاوی ده مقاله است که بعضی از آنها در مجلات، سمینار جهانی، کتاب و دانشگاه انقلاب چاپ شده است.

مطالعه در سیر منحنی نشر کتاب در ایران در نیم قرن گذشته، سالها و دوره‌های بهنجار و نابهنجار را نشان می‌دهد. شیبهای مثبت و منفی و آهنگ حرکت آنها می‌تواند دوره‌های رونق، ایستا و بحرانی را تعیین کند. مشخص کردن عوامل مؤثر بر نشر کتاب و دخالت دادن کمیت‌های آنها در سیر منحنی و مقایسه و سنجش عوامل، می‌تواند نکات کاملاً تازه‌ای را برای ما آشکار سازد، نکاتی که حتماً به داوریهای ما درباره وضعیت کنونی نشر کمک خواهد کرد. نشر کتاب تا به صنعت و اقتصادی مستقل و متکی به خود تبدیل نشود، همواره با همه‌گونه تهدیدی روبه‌روست، سیاست‌های کنونی حمایتی و یارانه‌ای، که با تأیید و تمجید عده‌ای و با تکذیب و تقبیح عده‌ای دیگر از صاحبان نظر روبه‌روست، زمانی سیاست به معنای درست کلمه خواهد بود که به دقت گشوده و تعریف و قانونمند شود، و شائبه ایجاد نابرابری و تبعیض و سوء استفاده عده‌ای ناشر یا ناشرینما از ساحت آن زوده شود. افزایش کمیت فقط یکی از شاخصهای رشد است نه بیش، و این افزایش تا زمانی که شمار کتابهای تجدید چاپی، کمک آموزشی بازاری و کنکوری به دقت احصا نشود، معلوم نیست چه قدر افزایش به شمار می‌رود. اگر شاخص کمیت با شاخصهای کمی و کیفی دیگری که توان تولید کتاب را تأیید کند همراه باشد و بر رشد و شکوفایی صنعت و اقتصاد فرهنگی گواهی دهد، و قانونها و مقررات، آیین‌نامه‌های صریح، روشن، مدون و سیاستها و برنامه‌های بلندمدت سنجیده، راه را بر رقابتی عاری از تبعیض و به دور از هرگونه فساد و سوء استفاده برای صاحبان اندیشه و سرمایه و استعداد و علاقه باز کند، آنگاه می‌توان به رشد نشر کتاب، که بستر ساز غنا و شکوفایی فرهنگی است، امیدوار بود. برای آزمون این امیدواری، راهی جز بازگشتن و پژوهش و بررسی کردن در همه اجزا و عناصر مؤثر در نشر کتاب در ایران نیست.

گامهای اصلی در نشر کتاب عبدالحسین آذرنگ

اتحادیه ناشران و کتابروشان تهران
چاپ دوم، زمستان ۱۳۸۰

شمای از انتشار کتاب در ایران عبدالحسین آذرنگ

تهران، نشر کتابان، ۱۳۷۸
۱۵۰ صفحه، قیمت ۹۰۰۰ ریال

نخواهد شد. در این کتاب سعی شده است به جنبه‌هایی از این رویکرد تعیین‌کننده توجه شود که جزو زمینه‌های اساسی بحثها و تصمیم‌گیریهایی صنعت نشر است.

کتاب در پنج گام پیش رفته است: گام اول شناختن و مهیا کردن، گام دوم برگزیدن روش نشر، گام سوم تولید فرهنگی، گام چهارم تولید فنی و چاپی و گام پنجم انتشار و مراحل پس از آن.

علاوه بر این پنج گام کتاب دو یادداشت از ناشر و نویسنده و چند پیوست فنی و یک نمایه دارد.

نشانه‌های بسیار و همخوان از این حکایت می‌کند که نشر کتاب در ایران به دوره دیگری از حیات خود راه گشوده است. گذار نشر به این دوره با دشواریهای فراوان و گاه با بحرانهای جدی روبه‌روست. کسانی که نشر کتاب اشتغال اصلی آنهاست، چه اشتغال عملی و حرفه‌ای و چه اشتغال نظری و پژوهشی، تقریباً قریب به اتفاق، نشر را با مشکلات چندگانه‌ای روبه‌رو می‌بینند، هرچند در میزان، شدت، نوع و علتهای اصلی این مشکلات هم عقیده نباشند. این اختلاف نظر طبیعی است. مادام که در یافته‌ها و داوریهایی ما بر یافته‌های دقیق پژوهشی استوار نیست و نظامی آماری با آمارهای موثق، واقعیت‌های نشر را نشان نمی‌دهد، تحلیلها بر پایه داده‌های مستند قرار نگرفته و نگرشهای متکی به روشهای بررسی این گونه مسائل تکوین نیافته است، جز اختلاف نظر و پیروی از آرا و سلیقه‌های متفاوت چه توقع دیگری می‌توان داشت؟ اما تفرقه آرا تا جایی قابل تحمل است که بقای یکی از مهم‌ترین و مولدترین شاخه‌های تولید فرهنگی کشور را تهدید نکند. تهدید که آغاز شود، باید منطبق مشترک، جای تشتت و تفرقه را بگیرد، و برای رسیدن به منطق مشترک، باید به نکات متقاعدکننده‌ای دست یافت که زمینه ایجاد همفکری، همسویی و تلاش مشترک را برای گذار موفقیت‌آمیز نشر از دوره بحرانی خود، فراهم آورد. تجربه‌های فراوان و متنوع جامعه‌های مختلف نیز گواه آن است که تا نشر همه لوازم و مقتضیات سایر صنایع مولد را، با معیارهای جهانی حاکم بر جهان امروز، کسب نکنند، به صنعت فرهنگی باوروری همدوش دیگر صنایع کشور تبدیل